

Asia: VN/21301/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi hoitotakuusta

Lausunnonantajan lausunto

Onko vastaaja

Valtion viranomainen

Kannatatteko hoitoon pääsyn 7 vuorokauden enimmäisajasta luopumista ja 14 vuorokauden säätämistä pysyväksi hoitoon pääsyn enimmäisajaksi perusterveydenhuollon avosairaanhoidossa?

-

Mitä toimia alueellanne/toiminnassanne on tehty ja ollaan tekemässä 14 vuorokauden hoitotakuuseen pääsemiseksi?

-

Mitä haasteita alueellanne on tiukentuvan hoitotakuusäätelyn noudattamisessa?

-

Miten arvioitte tilanteen kehittyvän?

-

Avovastaus

Terveydenhuollon peruspalvelujen vahvistaminen ja palvelujen saatavuuden parantaminen on kannatettavaa. Lapsiasiavaltuutettu jakaa esitysluonnoksessa esitetyn näkemyksen siitä, että 14 vuorokauden enimmäisaika hoitoon pääsyssä on huomattava parannus kolmeen kuukauteen verrattuna (s. 25). Hoitoon pääsyn aikarajojen kiristämisestä lakitekstissä ei ole hyötyä, mikäli henkilöstövaje estää määräaikojen tosiasiallisen toteutumisen. Keväällä 2022 annetussa perusterveydenhuollon kiireettömään hoitoon pääsyn määräaikoja tiukentaneessa hallituksen esityksessä todettiin kuitenkin, että ”suurin osa kiireettömän perusterveydenhuollon avosairaanhoidon käynneistä toteutuu jo seitsemässä vuorokaudessa”.(1) Edellä todettu ja seuraavat perustelut huomioiden katsomme, että tavoitteena tulisi edelleen olla seitsemän vuorokauden määräaika hoitoon pääsyssä.

Ottaen huomioon lapsiväestön kahtia jakaantumisen mahdollisuuksissa yksityisen ja julkisen sektorin palvelujen käyttöön (HE 74/2022 vp, s.49: ”yksityinen sairauskuluvakuutus on puolella lapsiperheistä”), lapsiasiavaltuutettu pitää tärkeänä, että kaikkien lasten pikaista hoitoon pääsyä edistetään tarpeenmukaisin resurssein. Erityisesti lasten yhdenvertainen pääsy mielenterveyspalvelujen pariin tulee turvata. Myös YK:n lapsen oikeuksien komitea on alleviivannut lasten mielenterveyspalvelujen resursoinnin kiireellisyyttä Suomessa.(2) Lapsiasiavaltuutettu muistuttaa, että vielä keväällä 2022 arvioitaessa hoitoon pääsyn määräaikojen tiukentamisen lapsivaikutuksia todettiin, että ”hoitoon pääsyn nopeutuminen seitsemään päivään parantaisi erityisesti mielenterveyden ongelmista ja oireista kärsivien lasten ja heidän perheidensä tilannetta”.(3) Nyt käsillä olevassa hallituksen esitysluonnoksessa ei ole arvioitu sen lapsivaikutuksia, mutta todetaan yleisemmällä tasolla mielenterveys- ja päihdehäiriöille olevan tyypillistä, että hoidon viivästyminen aiheuttaa oireilun vaikeutumista ja toimintakyvyn heikkenemistä (s. 32). Vaikka seitsemän vuorokauden hoitotakuu ei ole vielä astunut voimaan eivätkä esitetyt muutokset näin ollen heikennä tilannetta nykyisestään, muistuttaa lapsiasiavaltuutettu painokkaasti lapsivaikutusten arvioinnin suorittamisesta. Etenkin, kun nimenomaisesti seitsemän vuorokauden on aiemmin arvioitaessa katsottu olevan lasten kannalta merkittävä.

14 vuorokauden aikaraja hoitoon pääsyssä on pitkä ottaen huomioon, että kiireetöntä hoitoa saa yksityisten palveluntarjoajien kautta usein jo vuorokauden sisällä hoidontarpeen ilmenemisestä. Lapsiasiavaltuutettu toivoo hallituksen ryhtyvän kaikkiin tarpeellisiin toimiin lasten yhdenvertaisen ja pikaisen hoitoon pääsyn turvaamiseksi. Samaan asiaan on kiinnittänyt huomiota myös YK:n lapsen oikeuksien komitea, joka viimeisimmissä Suomea koskeissa loppupäätelmissään totesi muun muassa seuraavasti:

”Komitea suosittelee, että sopimusvaltio a) tehostaa muun muassa terveydenhuollon ammattihenkilöiden koulutuksen avulla toimenpiteitä, joilla varmistetaan lapsille mahdollisuus saada nopeasti ja tehokkaasti hyvälaatuisia terveyspalveluja koko maassa, ja kiinnittää erityistä huomiota heikossa asemassa oleviin ja syrjäytyneisiin lapsiin, kuten sijaishuollossa oleviin lapsiin, köyhyydessä eläviin lapsiin, saamelaislapsiin sekä turvapaikanhakija- ja pakolaislapsiin, lapsiin, jotka eivät koe kuuluvansa heille syntymässä annettuun sukupuoleen, ja lapsiin, jotka ovat jääneet tai ovat vaarassa jäädä ilman vanhempiansa huoltoa.”(4)

(1) Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi terveydenhuoltolain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi HE 74/2022 vp, s. 61.

(2) YK:n lapsen oikeuksien komitean loppupäätelmät Suomen yhdistetyistä viidennestä ja kuudennessa raportista (CRC/C/FIN/CO/5–6), kohta 32.

(3) HE 74/2022 vp, s. 97.

(4) CRC/C/FIN/CO/5–6, kohta 31.

Vahtera Sonja
Lapsiasiavaltuutetun toimisto